

ГАЛИЦЬКА СОЦІАЛІСТИЧНА РАДЯНЬСКА РЕСПУБЛІКА (ГСРР) — маріонеткове територіальне утворення. Проголошена 15 липня 1920 декларацією тимчас. рад. уряду Сх. Галичини — Галиц. рев. комітетом (Галревкомом) на частині зх.-укр. земель під час польс.-рад. війни 1920. Створення ГСРР було інспіроване ззовні, за директивами з Москви і під безпосеред. керівництвом В. Леніна. Місцем перебування Галревкому (голова — **В. Затонський**, заступник голови — **М. Баран**, серед ін. чл. — **А. Бараль**, **М. Левицький**), сформованого 8 липня 1920 у Харкові на спільному засіданні Галиц. організац. комітету КП(б)У і політбюро ЦК КП(б)У, став Тернопіль. До складу ГСРР (тер. сучас. Терноп. і частини Львів. обл.) увійшли 16 повітів, повністю зайнятих Червоною армією (Бережанський, Борщівський, Бродівський, Бучацький, Гусятинський, Заліщицький, Збаразький, Зборівський, Золочівський, Підгаєцький, Рогатинський, Скалатський, Сокальський, Тербовлянський, Тернопільський, Чортківський), і 4 — частково (Бібрський, Кам'яно-Струмильський, Перемишлянський, Радехівський). Для упр. на місцях Галревком формував повітові ревкоми, однак фактично всі ключові питання вирішувало військ. командування.

Проголошуючи ГСРР, Галревком заявив, що цей акт є тимчасовим. Питання про подальше існування Сх. Галичини та її взаємовідносини з УСРР і РРФСР остаточно повинен був вирішити перший з'їзд рад робітн. і селян. депутатів, який передбачалося невдовзі скликати. Вважаючи себе найвищою виконав. владою до з'їзду рад, Галревком своїми декретами скасував органи влади, закони та постанови Польс. держави і всіх ін. поперед. режимів на терені Сх. Галичини; ліквідував приватну власність на ф-ки, заводи, банки, оголосивши їх заг.-держ. власністю; декларував конфіскацію поміщиц., монастир. і церк. земель та передачу їх селянам; запровадив заг. трудову повинність, 8-годин. робочий день; проголосив заг. і рівне виборче право, право трудящих на працю, освіту та соц. забезпечення,

відокремлення церкви від держави і школи від церкви, рівноправність громадян усіх національностей тощо. Офіц. мовами було визнано укр., польс. та іврит.

Незможні місц. жителі спочатку з радістю зустрічали червоноармійців і активно обирали своїх представників до нових органів влади — сільс., міських і повіт. ревкомів, проте незабаром самоуправні реквізиції, здійснювані військ. підрозділами у селах, оподаткування госп-в за нац. ознакою, репресії чекістів тощо викликали обурення населення. Намічені декретами заходи так і не були здійснені, оскільки вже через декілька тижнів частини Червоної армії почали відступати під натиском польс.-укр. частин. Однак крах ГСРР був спричинений не тільки ходом війни, а й форсованими діями нового уряду та місц. органів влади краю, спрямованими на реалізацію лозунгу керівництва РКП(б) про перенесення соц. революції і рад. влади у Європу. ГСРР існувала до кінця вересня 1920, коли війська Польщі знову окупували тер. Сх. Галичини. Галревком, повітові та міські комітети фактично припинили свою діяльність 21 вересня 1920, а їх працівники відступили разом із частинами Червоної армії. Сам Галревком формально існував до укладення Ризького миру 1921.

Рекомендована література

1. Колодій Б. Галицька Соціалістична Радянська Республіка. Л., 1932;
2. Кульчицький В. Галицька Радянська Республіка. Л., 1965;
3. Тищик Б. Галицька Соціалістична Радянська Республіка. Л., 1970;
4. Верига В. Галицька Соціалістична Советська Республіка (1920 р.). Нью-Йорк; Торонто; Париж; Мельбурн, 1986.

В. П. Капелюшний, М. Р. Литвин

Бібліографічний опис:

Галицька Соціалістична Радянська Республіка / В. П. Капелюшний, М. Р. Литвин // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-28353>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).